

ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ МАЪМУРИЙ НАЗОРАТ ОСТИДАГИ ШАХСЛАР БИЛАН ИШЛАШ ФАОЛИЯТИ

Ўқтамбоев Жасурбек Боходир ўғли

*Ўзбекистон республикаси ИИБ академияси курсанти
Мингбулоқ тумани ИИБ ТБ сурштирувчиси капитан*

Миртойев Ворисбек Абдунаттаевич

Аннотация

Битирув малакавий ишида тадқиқот мавзусининг долзарблиги, профилактика инспекторининг маъмурий назорат ўрнатилган шахслар томонидан ҳуқуқбузарликлар содир этилишини олдини олиш фаолиятининг мазмуни, аҳамияти, ўзига хос хусусиятлари, ташкилий ва ҳуқуқий асослари, мавжуд муаммо ва камчиликлар, уларни бартараф этишнинг усул ва шакллари, ушбу йўналишда хорижий давлатларнинг иш тажрибаси ҳамда уларнинг миллий қонунчилигимиздан фарқли ва ўхшаш томонлари ёритиб ўтилган.

Annotation

The relevance of the subject of research in this graduation work, the scientific and theoretical bases of the administrative supervision of the preventive maintenance inspector, the methodological bases of the administrative supervision of the preventive maintenance inspector. In addition a practitioner review of the norms regulating the activities of the The prophylactic inspector has a clear understanding of the different international experience of other countries and different aspects of our national legislation, as well as the aspects of improving these activities using the abovementioned facts.

Ўзбекистон Республикаси қонунларини бузган ва уларга амал қилишни истамаган ҳуқуқбузарлар, уларни бузишга кўпроқ мойил бўлган шахслар, шу жумладан маъмурий назоратда турувчи илгари судланган шахслар орасида ҳуқуқий тарбияни яхшилаш борасида самарали профилактик чора-тадбирларни амалга ошириш давр талабидир.

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига тўхталадиган бўлсак, бунда бир қанча нормалар белгилаб ўтилган бўлиб, Конституциянинг иккинчи бўлим, 18-моддасида шундай дейилган: “Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши. Эътиқоди, шахсий ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар”¹

Ушбу қоидалардан келиб чиқиб, маъмурий назорат ўрнатилган шахслар билан ишлаш жараёнида ҳам уларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларини поймол қилиш мумкин эмас.

Профилактика инспекторларининг маъмурий назорат ўрнатилган шахслар томонидан ҳуқуқбузарликлар содир этилишини олдини олиш фаолияти турли қонун ва қонун ости ҳужжатлари билан тартибга солинади, жумладан, жазони

¹ Ўзбекистон Республикаси Конституцияси Т., 2023й.

ўтаб қайтган, судланиш аломатига кўра маъмурий назорат қонуни таъсири остига тушувчи шахсларга нисбатан келгусида улар томонидан такрор жиноятлар содир этишини олдини олиш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг «Жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган айрим тоифадаги шахслар устидан маъмурий назорат тўғрисида»ги 2019 йил 2 апрелдаги қонунда белгиланган тартибда суд томонидан маъмурий назорат ўрнатилади².

Жазони ижро этиш жойларидан бўшаб чиққан шахсларга нисбатан ўрнатиладиган маъмурий назорат ички ишлар органларининг фаолиятида ўз аҳамияти ва ҳажмига кўра муҳим аҳамият касб этиб, ўзида тезкор-қидирув, яқка тартибдаги профилактик ва тарбиявий ишларнинг қўлланишини мужассамлаштиради.

Илгари судланганлар тоифасига кирувчи маъмурий назорат ўрнатилган шахсларга ҳам ички ишлар органлари томонидан доимий назорат юритилиши ва уларнинг турмуш тарзини текшириб турилишини тақозо этади. Чунки бу шахсларнинг жинойи фаоллиги юқори бўлиб, улар иштирокида оғир ва ўта оғир жиноятлар содир этилиши мумкин.

Маъмурий назорат ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, *биринчидан*, қонунда кўрсатилган қатъий маълум бир тоифадаги шахсларга нисбатан ўрнатилади, *иккинчидан*, маълум бир тоифадаги шахсларнинг муайян ҳуқуқларини белгиланган муддатга чеклайди, *учинчидан*, маъмурий назорат қатъий белгиланган процессуал нормалар асосида ўрнатилади.

Маъмурий назорат – жазони ижро этиш муассасаларидан бўшаб чиққан шахслар орасида ички ишлар органлари томонидан олиб бориладиган тарбиявий олдини олиш таъсир чоралари бўлиб, назорат остидагиларга қонунда кўзда тутилган чеклашларни қўллашдан иборат.

Маъмурий назоратнинг асосий мақсади – илгари судланганлар томонидан такроран жиноятлар содир этилишининг олдини олиш ва уларнинг ижобий ижтимоий йўлга кириб олишини шакллантиришдан иборат. Айни вақтда маъмурий назоратнинг ўрнатилиши ва амалга оширилиши назорат остида бўлган шахснинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига путур етказмаслиги, унинг инсоний кадр-қимматини камситмаслиги, ўқиш, иш ва истиқомат қиладиган жойида обрўсини тўқмаслиги лозим.

Жамиятнинг маънавий қиёфаси бевосита қонун устуворлигига боғлиқ. Қонунга бўйсуниб яшашни турмуш тарзига айлантормас эканмиз, жиноятчиликнинг олдини олиш муаммо бўлиб қолаверади.

Маъмурий назорат ўрнатишнинг тартиби юқорида келтирилган қонун ва унинг асосида ишлаб чиқилган Ички ишлар вазирлигининг маъмурий назоратни амалга ошириш тартибини белгилаб берувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатига мувофиқ қуйидаги икки ҳолатда ўрнатилади:

² Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 2 апрелдаги «Жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган айрим тоифадаги шахслар устидан маъмурий назорати тўғрисида»ги қонуни // URL: <http://www.lex.uz>.

- 1) жазони ижро этиш муассасалари тақдимномасига асосан ўрнатиладиган маъмурий назорат;
- 2) туман (шаҳар) ИИБ бошлиғининг ташаббуси билан ўрнатиладиган маъмурий назорат.

Жазони ижро этиш муассасаларида маъмурий назорат тўғрисидаги қонун таъсири остига тушувчи маҳкумларнинг озод этилишига уч ой қолганда рўйхат тузилади. Бу рўйхат туркум бошлиқлари, тартибот бўлимларининг озод этилаётган маҳкумни иш ва яшаш жойи билан таъминлаш масалалари бўйича ноziрига топширилади. Туркум бошлиқлари рўйхат олингандан кейин беш кун ичида уч нусхада маҳкумнинг хулқ-атвори ҳақида тавсифнома тайёрлаб, уни муассаса бошлиғига тасдиқлатиб, тартибот бўлимига топширадилар. Тартибот бўлими назорат ўрнатиш ҳақидаги бошқа ҳужжатлар ва тавсифномани маҳкум озод этилишига бир ой қолганда муассаса маъмурий комиссиясига кўриб чиқиш учун тақдим этади. Комиссия жазодан озод қилинаётган шахсга назорат ўрнатиш ёки ўрнатмаслик ҳақида қарор чиқаради. Агарда маҳкумга нисбатан назорат ўрнатиш ҳақида қарор чиқарилса, тартибот бўлими ушбу қарор нусхаси, тавсифнома, тўпланган бошқа ҳужжатларни илова қилган ҳолда жазони ижро этиш муассасаси бошлиғи номидан тақдимнома тайёрлаб уни ҳудудий туман (шаҳар) судига жўнатади.

Маъмурий назорат ўрнатиш тўғрисидаги масала судья томонидан тақдимнома олинган пайтдан бошлаб ўн кундан кечикмай ҳал қилинади ва маъмурий назорат ўрнатиш тўғрисидаги қарорда назорат белгилашга нималар сабаб бўлганлиги, назорат муддати, назорат остидаги шахсга нисбатан қўлланиладиган чеклашлар, агар маъмурий назорат шахсни жазони ижро этиш муассасаларидан бўшатишда белгиланаётган бўлса, унинг танлаган яшаш жойига етиб келиш муддати кўрсатилади³.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев ҳам илк бор 2016 йил 4 декабрь куни Президент этиб тайинланганларида биринчи Президентимиз Ислон Каримов олиб борган ислохотларни давом эттириш мақсадида, ҳалқ манфаатлари йўлида, уларнинг дарду-ғами, фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний мафаатлари амалга оширишда жамиятнинг барча жабхаларида бир қатор ислохотлар олиб борилди.

Бунда фуқаролар, давлат ва нодавлат ноижорат ташкилотлари, муассасалар ходимларидан қонунга сўзсиз итоат этиш, уни ҳурмат қилиш талаб этилади. Давлат бошқарувнинг асосий белгиларидан бири – мақсади, вазифалари ва функцияларининг ҳуқуқий тартибга солинганлиги. Ҳуқуқий нормалар ҳуқуқбузарликлар профилактикаси субъекти ва объектининг ҳуқуқий ҳолати, функцияларини мустаҳкамлайди, ушбу тизимда ҳар бир иштирокчисининг масъулиятини оширади. Профилактика инспекторининг илгари судланган шахслар ўртасидаги ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти ҳам ҳозирги кунда муайян ҳуқуқий асосларига эга. Мазкур норматив-

³ Ички ишлар органларининг профилактика хизмати фаолияти: Дарслик / И. Исмаилов, М.З. Зиёдуллаев, Ж.С.Мухторов ва бошқ. Масъул муҳаррир Ш.Т. Икрамов. –Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2015. – 636 б.

ҳуқуқий ҳужжатларни уларнинг юридик кучига кўра қонунлар ва қонуности норматив-ҳуқуқий ҳужжатларига ажратиш мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги Қонунда ҳуқуқбузарликларнинг умумий, махсус, яқка тартибдаги ва виктимологик профилактикасининг турлари ҳамда уларнинг чора тадбирлари кўрсатилган. Шунини алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, маъмурий назоратда турган шахслар билан асосан яқка тартибдаги профилактика, айрим ҳолатларда эса махсус профилактик чора-тадбирлар амалга оширилади.

Мазкур масаланинг ижобий ҳал қилинишида ҳуқуқбузарликларнинг яқка тартибдаги профилактикасига доир энг мақбул чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга оширилишини самарали ташкил этиш муҳим ўрин тутди.

Қонунда ҳуқуқбузарликларнинг яқка тартибдаги профилактикасининг қуйидаги чора-тадбирлари белгиланган:

- профилактика суҳбати;
- расмий огоҳлантириш;
- ҳуқуқбузарликларнинг содир этилиши сабаблари ва уларга имкун бераётган шарт-шароитлар тўғрисида хабардор қилиш;
- ижтимоий реабилитация қилиш ва ижтимоий мослаштириш;
- профилактик ҳисобга олиш;
- мажбурий даволанишга юбориш;
- маъмурий назорат ва қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа профилактик чора-тадбирлар орқали амалга оширилади⁴.

Профилактика суҳбати – шахсни жамиятда қабул қилинган ҳуқ-атвор нормалари ва қоидаларига риоя этишга ишонтириш, ғайриижтимоий ҳуқкатворнинг ижтимоий ва ҳуқуқий оқибатларини ҳамда ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун қонунда белгиланган жавобгарликни тушунтириш мақсадида ғайриижтимоий ҳуқ-атворга эга, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил бўлган, ҳуқуқбузарлик содир этган ҳамда профилактик ҳисобга олинган шахсларга нисбатан амалга оширилади.

Профилактика суҳбатини жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, йўл ҳаракати ва ёнғин хавфсизлиги, паспорт-виза, назоратлицензия, мулк ва объектларни кўриқлаш қоидаларига риоя қилиш устидан бевосита текширув ва назоратни амалга оширувчи ҳамда унда иштирок этишга жалб этилган ички ишлар органининг масъул вакили, шу жумладан профилактика (катта) инспектори амалга оширади.

Профилактика суҳбатини амалга ошириш жараёнида профилактика (катта) инспектори «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисидаги қонун»нинг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг асосий принциплари» номли 5-моддаси «ишонтириш усулининг устуворлиги» принципига қатъий риоя қилиши шарт.

⁴ Ўзбекистон Республикасининг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги 2014 йил 14 майдаги қонуни // URL: <http://www.lex.uz>.

Профилактика суҳбати ички ишлар органларида, милиция таянч пунктларида, шунингдек шахсинг яшаш, ўқиш, иш жойида ёхуд бевосита ғайриижтимоий хулқ-атвор ёки ҳуқуқбузарлик аниқланган жойда ўтказилади⁵.

Профилактика суҳбатини амалга оширган профилактика (катта) инспектори бу ҳақда ички ишлар органлари милиция таянч пунктларида юритиладиган «Профилактика суҳбатини қайд этиш» китобига қайд этади ҳамда келгусида жамиятда қабул қилинган хулқ-атвор нормалари ва қоидаларига риоя этмаслик ҳолатларини давом эттирмаслик, акс ҳолда қонунда белгиланган маъмурий жавобгарлик келиб чиқиши мумкинлигини тушунтиради.

Шахс ўзининг ғайриижтимоий хулқ-атворини ёки содир этган ҳуқуқбузарлигининг моҳиятини англаб етса ва пушаймон бўлса, ходим профилактик суҳбат билан чегараланади. Аксинча, шахс ўзининг ғайриижтимоий хулқ-атворини ёки ҳуқуқбузарлик содир этишининг моҳиятини англаб етмаса ва пушаймон бўлмаса, у ҳолда шахсга нисбатан расмий огоҳлантириш қўлланилади.

Шахс расмий огоҳлантириш бланкасига имзо қўйишдан бош тортган ҳолларда ходим расмий огоҳлантириш бланкасига бу ҳақда ёзиб қўяди.

Ички ишлар органларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга оширувчи соҳавий хизматлар ходимлари том⁶онидан эълон қилинган расмий огоҳлантиришлар, ушбу соҳавий хизматларда жамланиб, жамланган маълумотларни тегишли таҳлилларни амалга ошириш учун ҳар ойнинг охирида ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўлимларига тақдим этиб борилади⁷.

Шахс расмий огоҳлантирилганидан сўнг уч кун муддат ичида расмий огоҳлантиришни амалга оширган масъул мансабдор шахс, расмий огоҳлантирилган шахс ҳақида унинг иш (ўқиш) жойидаги иш берувчини (маъмуриятни) ёки яшаш жойидаги фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органини қуйидаги ҳолларда хабардор қилиши мумкин:

шахс ғайриижтимоий хулқ-атворга эга эканлигини англаб етмаган ва қилган

ишидан пушаймон бўлмаган ҳолларда; шахсинг ғайриижтимоий хулқ-атвори унинг иш (ўқиш) жойидаги жамоага, шунингдек яшаб турган жойидаги маҳалла фуқароларининг тинчлиги ва хавфсизлигига таҳдид солиши ёки тарбияси ва руҳиятига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳолларда; шахсда ғайриижтимоий хулқ-атворнинг ёки ҳуқуқбузарлик содир этишга мойилликнинг шаклланишига туртки берган омил ёхуд шахсинг ҳуқуқбузарлик содир этишига имкон берган шарт-шароит бевосита унинг иш (ўқиш) жойидаги жамоа ёки яшаш жойидаги фуқароларнинг муносабати ёхуд

⁵ Ўзбекистон Республикасининг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги 2014 йил 14 майдаги қонуни // URL: <http://www.lex.uz>.

⁷ Ўзбекистон Республикасининг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги 2014 йил 14 майдаги қонуни // URL: <http://www.lex.uz>.

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ҳаракатсизлиги (бефарқлиги, лоқайдлиги) билан боғлиқ бўлган ҳолларда.

Ички ишлар органлари шахснинг расмий огоҳлантирилганлиги ёки ғайриижтимоий хулқ-атворнинг ҳолати, шунингдек унга имкон бераётган сабаблар ва шарт-шароитлар ҳамда уларни бартараф этиш ҳақида юборган хабарномасига ўз муносабатини билдирмаган ва бир ойлик муддатда жавоб бермаган корхона, муассаса, ташкилот, шунингдек фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига нисбатан қонун доирасида чора кўрилишини таъминлайди.

Эътиборли томони шундаки, Ўзбекистон Республикасининг «Хуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги қонунининг 32-моддасида келтирилган хуқуқбузарликларнинг содир этилиши сабаблари ва уларга имкон бераётган шартшароитлар тўғрисида хабардор қилиш 23-моддадаги хуқуқбузарликларнинг содир этилиши сабаблари ва уларга имкон бераётган шарт-шароитларни бартараф этиш тўғрисида тақдимнома киритишдан мазмунан фарқ қилади.

Сабаби ушбу ҳолатда содир этилган хуқуқбузарликлар сабаби ва шартшароитлари бевосита ғайриижтимоий хулқ-атворли шахс, хуқуқбузарликлар содир этишга мойил бўлган, хуқуқбузарликлар содир этган шахснинг ўқиш, иш ёки яшаш жойидан биридаги муҳитга тўғридан-тўғри (бевосита) алоқадор бўлмаслиги мумкин. Ва айнан шунинг учун ҳам хабардор қилинувчи ғайриижтимоий хулқ-атворли шахс, хуқуқбузарликлар содир этишга мойил бўлган, хуқуқбузарликлар содир этган қўл остидаги ходим, назоратидаги ўқувчи ва маҳалла фуқаросининг жамоа муҳитига салбий таъсир кўрсатиши мумкинлиги ҳақида огоҳлантирилади.

Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 2 апрелдаги “Жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган айрим тоифадаги шахслар устидан маъмурий назорат тўғрисида”ги **Қонунининг 12-моддаси** асосида назорат остидаги шахснинг яшаш жойидаги ички ишлар органи томонидан қуйидаги ишлар амалга оширилади:

- маъмурий назорат муддати мобайнида назорат остидаги шахсларнинг ҳисобини юритиш, шу жумладан уларнинг турмуш тарзи, хулқ-атвори ва ниятлари тўғрисида ахборот тўплаш;

- назорат остидаги шахснинг ижтимоий реабилитацияси ва ижтимоий мослашувига кўмаклашиш;

- назорат остидаги шахснинг ўзига нисбатан белгиланган маъмурий чекловларга риоя этиши ва яшаш, иш, ўқиш ёки хизмат жойи бўйича зиммасига юклатилган мажбуриятларни бажариши устидан назоратни амалга ошириш;

- назорат остидаги шахс билан унинг хуқуқбузарликлар содир этишининг олдини олишга қаратилган яқка тартибдаги профилактика ишларини амалга ошириш;

- назорат остидаги шахснинг ўзига нисбатан белгиланган маъмурий чекловларни бузганлиги ва зиммасига юклатилган мажбуриятларни бажармаганлиги фактларини аниқлаш ҳамда хужжатлаштириш бўйича чоралар кўриш.

Маъмурий назоратни амалга оширишда ички ишлар органлари қуйидаги ҳуқуқларга эга:

- назорат остидаги шахснинг хулқ-атвори тўғрисида иш, ўқиш ёки хизмат жойи маъмуриятдан, жамоат бирлашмасидан, яшаш жойидаги фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органидан, шунингдек фуқаролардан маълумотларни сўраш ва олиш;

- назорат остидаги шахсга уй-жой бериш ва уни ишга жойлаштириш тўғрисида тегишли давлат органларига, бошқа корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга илтимосномалар юбориш;

- профилактик суҳбат ўтказиш учун назорат остидаги шахсни унинг яшаш жойидаги ички ишлар органларига чақириш, назорат остидаги шахснинг талаби билан бундай суҳбатларни адвокат, жамоатчилик, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органи вакиллари ёки яқин қариндошлари иштирокида ўтказиш;

- назорат остидаги шахсдан ўзига нисбатан белгиланган маъмурий чекловларга риоя этиш ҳамда зиммасига юклатилган мажбуриятларни бажариш билан боғлиқ масалалар юзасидан оғзаки ва ёзма тушунтиришлар талаб қилиш (16-модда).

Маъмурий назоратни амалга оширишда ички ишлар органларининг мажбуриятлари:

назорат остидаги шахсга унинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини тушунтириши, шунингдек ўзига нисбатан белгиланган маъмурий чекловларни бузганлик ҳамда зиммасига юклатилган мажбуриятларни бажармаганлик учун жавобгарлик тўғрисида огоҳлантириши; маъмурий назорат муддати мобайнида назорат остидаги шахсларнинг

ҳисобини юритиши; назорат остидаги шахсларни ўзлари танлаган яшаш жойида прописка

қилиш ва уларни ишга жойлаштириш юзасидан зарур чоралар кўриши; маъмурий назорат остидаги шахснинг ўзига нисбатан белгиланган маъмурий чекловларга риоя этиши ва яшаш, иш, ўқиш ёки хизмат жойи бўйича зиммасига юклатилган мажбуриятларни бажариши устидан тизимли равишда назоратни амалга ошириши; назорат остидаги шахс билан унинг ҳуқуқбузарликлар содир этишининг олдини олишга қаратилган яқка тартибдаги профилактика ишларини олиб бориши; жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинганидан кейин яшаш жойларига белгиланган муддатда узрли сабабларсиз етиб келмаган, шунингдек яшаш жойларини ўзбошимчалик билан тарк этган ёки суд томонидан белгиланган ҳудуд доирасидан рухсатномасиз чиқиб кетган назорат остидаги шахсларнинг қидирувини амалга ошириши шарт.

Маъмурий назоратни ўрнатиш ва амалга ошириш назорат остидаги шахснинг бошқа ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини бузмаслиги, унинг шаъни ва қадр-қимматини камситмаслиги керак (17-модда).

Маъмурий назоратга олинган шахсга маъмурий назорат ўрнатиш тўғрисидаги суд қарорини ва унга нисбатан қўлланилган чекланишларни назоратни амалга оширувчи ходим, профилактика инспектори, иштирокида тилхат орқали эълон қилади. Назоратда турувчига маъмурий назорат ўрнатилганлиги тўғрисида маълум қилингандан сўнг назоратни амалга

оширувчи ходим маъмурий назорат йиғма жилдига хужжатларни тўплайди ва маъмурий назоратда турувчилар учун белгиланган китобга қайд этиб рўйхатдан ўтказади.

Профилактика инспектори рўйхатдан ўтказгач у ахборот варақасини тўлдиради вилоят (шаҳар) ИИБ Ахборот марказига юборади. Шунингдек, ички ишлар органи маҳалла ҳуқуқ тартибот маскани ҳудуд паспортига тегишли маълумотларни қайд этади. Маъмурий назорат йиғма жилдида шахсга оид маълумотлар ва хужжатлар тикиб борилади. Маъмурий назорат ўрнатилиш тўғрисидаги қарор нусхасини жиноят қидирув вакилига маъмурий назорат махсус қисмини тайёрлаб юргизиши учун тақдим этади. Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимида қайд этилиши ва ишга жойлашиши устидан бевосита назоратни амалга оширадилар.

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгандан то ҳозирги кунгача бўлган давр. Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда бошқа фанлар билан бир қаторда, криминология фанининг ривожланиши учун тўла шароит яратилди. Жиноятчилик муаммоларини ўрганишда ўзига хос илмий асос яратилган бир қатор Ғарб мамлакатларининг илғор тажрибаларини ўрганиш ва таҳлил этишга имконият яратилди. Жиноятчилик муаммоларини кенг қамровда ўрганила бошланди⁸. Шуларга асосланиб, профилактика инспекторининг маъмурий назорат ўрнатилган шахслар томонидан ҳуқуқбузарликлар содир этилишини олдини олиш фаолиятини такомиллаштириш борасида илмий тадқиқот ишларини олиб бориш, бу борада янги усул ва шаклларни ишлаб чиқиш ва амалиётга татбиқ этилишини таъминлаш муҳим аҳамият касб этади.

Профилактика инспекторининг маъмурий назорат ўрнатилган шахслар томонидан ҳуқуқбузарликлар содир этилишини олдини олиш фаолиятини ташкил этишда албатта биринчи навбатда ўзи хизмат кўрсатадиган ҳудуддаги бу тоифа шахсларнинг оилавий шароити, турмуш тарзини таҳлил этган ҳолда чора-тадбирларни белгилаши муҳим аҳамият касб этади.

Шунинг учун озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатиш ва илгари судланганларни ишга жойлаштириш, уларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш, оила аъзолари ва ўзлари ногирон бўлганда ҳамда кам таъминланган оила сифатида эътироф этилганда уларга ижтимоий нафақалар тайинланишида бошқа субъектлар билан ҳамкорликда ёрдам бериш лозим.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси Т., 2021й.
2. Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 2 апрелдаги «Жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган айрим тоифадаги шахслар устидан маъмурий назорати тўғрисида»ги қонуни // URL: <http://www.lex.uz>.
3. Ички ишлар органларининг профилактика хизмати фаолияти: Дарслик / И. Исмаилов, М.З. Зиёдуллаев, Ж.С. Мухторов ва бошқ. Масъул муҳаррир Ш.Т. Икрамов. –Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИБ Академияси.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги 2014 йил 14 майдаги қонуни // URL: <http://www.lex.uz>.